

NETTISARJAKUVA - UUSI PIENLEHTI?

Otto Sinisalo

Nettisarjakuva ilmiönä on jokseenkin kymmenen vuotta vanha. Vaikka nettisarjakuvia olikin olemassa jo kauan ennen 90-luvun loppua, ensimmäiset todella suositut sarjat aloittivat ilmestymisensä juuri tuolloin. J.D. Frazerin User Friendly aloitti vuonna 1997, Scott Kurtzin PvP ja Jerry Holkinsin ja Mike Krahulikin Penny Arcade 1998. Vuonna 2001 Scott McCloud ennusti vallankumousta teoksessaan Reinventing Comics: hän näki sarjakuvan tulevaisuuden olevan verkossa.

McCloud ennusti sarjakuvan muodon muuttuvan kokeellisemmaksi ja siten vastaamaan uuden digitaalisen ympäristön haasteisiin. Hän myös arveli nettisarjakuvien muuttuvan tulonlähteeksi tekijöilleen niin sanottujen mikromaksujen myötä: tuhannet ja taas tuhannet minimaaliset käyttömaksut mahdollistaisivat tuottoisan sarjakuvalevityksen Internetissä.

McCloud oli sekä edellä aikaansa että turhan optimistinen. Reinventing Comics on kuitenkin edelleen nettisarjakuvan perusteos, lähinnä siksi että vastaavaa ei ole sittemmin kirjoitettu. Kyse on yhtäältä nettisarjakuvan alhaisesta kriittisestä arvotuksesta että nettisarjakuvan yleisestä kehnosta tasosta. 90-luvun hittisarjakuvat tavallaan asettivat tahdin alan kehitykselle. Suosituimmat nettisarjikkeet ovat edelleen perinteiseen strippiformaattiin ahtautuvia huumorisarjoja, jotka pelaavat pitkälti alakulttuurivitseillä. Formaattikokeiluja on nähty vähäisesti eivätkä mikromaksutkaan koskaan toteutuneet mielekkäällä tavalla. Vain harva netin käyttäjä kun on valmis maksamaan mistään verkkosisällöstä, sarjakuvistakaan.

Pinnallinen silmäys nettisarjakuvaan ei anna mairittelevaa kuvaa kentästä. Se näyttäytyy sarjakuvina, jotka ovat joko rajattu liian tiukalle kohderyhmälle

J.D.Frazerin User Friendly oli ensimmäisiä suosiota niittäneitä nettisarjakuvia.

löytääkseen yleisöä muualta tai ovat liian huonoja pärjätäkseen printtimediassa: ”oikean” sarjakuvan kehitysvammaisena pikkuveljenä. Vastaavasti sarjakuvakriittikki ja sarjakuvan tutkimus on jättänyt nettisarjakuvan lähinnä kuriositeetiksi. Ongelma on tuttu viestinnän tutkimuksesta yleensä: alan historian suurin epäonnistuminen oli juuri Internetin mahdollisuuksien tutkimatta jättäminen 90-luvulla.

Osittain nettisarjakuvaan kohdistuvat ennakkoluulot ovat perusteltuja. Internet on sarjakuvan rajaseutu, jossa kuka tahansa voi pienellä vaivalla julkaista mitä tahansa. Kustannuksetkaan eivät ole enää este. Kymmenen vuotta sitten kuvatiedostojen siirtäminen netissä lisäsi suosituimpien nettisarjakuvien palvelinkustannuksia, mutta yhteyksien nopeutumisen ja palvelinkapasiteetin kasvamisen myötä satojen tuhansienkaan lukijoiden päivittäinen vyöry ei ole enää välttämättä ongelma. Lisäksi netti on väärellään erilaisia ilmaisia julkaisualustoja aloittelevalle nettisarjaisnikkarille.

Kohti käymättömiä korpimaita

Kuten rajaseudut yleensä, myös nettisarjakuvamaailma on sekasortoinen, köyhä ja siellä on sisäsiittoisuutta. Internetin banjoja soittavat Billy-Bobit ovat tehneet tuhansia toinen toistaan kammottavampia tekeleitä. Koska nettilevityksessä se epätodennäköinen segmentti, joka voi rakastaa näitä yksisilmäisiä mongoloidilapsia voi oikeasti syleillä kyseisiä äpäriä, ovat huonotkin tekijät saaneet myös ihan

oikeita faneja. Nettisarjakuvaan kuuluva yhteisöllisyys on kaksiteräinen miekka. Toisaalta kommenttisovellusten ja keskustelufoorumien kautta sarjakuvasta tulee aivan eri tavalla yhteisöllinen kokemus kuin paperisarjakuvasta voi koskaan tulla. Toisaalta taas kehnotkin tekijät saavat ympärilleen joukon hännystelijöitä, jotka kehuvat heidän jokaista päästöään. Pahimmassa tapauksessa tekijät alkavat palvella tätä uskollista fanikuntaa ja menettävät kaiken perspektiivin sarjakuvan tekemiseen.

Tämä ei sinänsä ole sarjakuvan vika. Huonous, tyhmyys ja yllyttäminen ovat Web 2.0:n ja ”käyttäjälähtöisen sisälöntuotannon” tärkein voimavara. Tätä kirjoittaessani YouTube.com -sivuston suosituin video on Zagrebilainen uutislähetys, joka kuvaa vahingossa 50 Centin vetämässä kokaiiniviivaa - astetta parempi, tosin, kuin taannoinen suosikkivideo koirasta jahtaamassa häntäänsä. Viimeisin LOL Cat sanoo: ”the modelz / give me a negative self-image”. ”2 poofight invitations”, kertovat puolestaan Facebook-sivuni ilmoitukset. Todellakin, elämme uljasta uutta informaatioaikaa. Itse asiassa nettisarjakuva on Internetin sisällöistä siitä vähemmän halveksuttavasta päästä.

kohtuuttoman julma, lähinnä siksi että Sosiaalisesti rajoittuneet toistaa

Suomalaisen nettisarjakuvan pioneeri Sosiaalisesti rajoittuneet on ilmestynyt säännöllisesti kuusi vuotta.

Ainakin sarjakuvan tekeminen ja julkaisu vaatii jonkinlaisen joukon eri taitoja, toisin kuin kameran osoittaminen hihittäen koiran anukseen.

Suomelaiset nettisarjat

Suomenkielinen nettisarjakuva on pysytellyt vuosia visusti marginaalissa - tai marginaalin marginaalissa, kun suomalaisen sarjakuvan suosittu valtavirta koostuu kourallisesta sarjoja. Suomen sarjakuvaseura oli aikaansa edellä lanseeratessaan 90-luvulla Kupla.netin ”Viikon verkkosarjakuvan”, mutta kokeilu sittemmin unohtettiin. Sarjainfokkaan ei ole liiemmin kriittisesti tarkastellut netin sarjakuvasisältöjä.

Poikkeuksia toki on. Eräänlainen suomalaisen nettisarjakuvan pioneeri on Ossi Mäntylahden, Jukka Piiran ja Pekka Piiran Sosiaalisesti rajoittuneet, joka on päivittynyt säännöllisesti jo kuusi vuotta. Suosituimpien ulkomaisten nettistriippien tavoin myös Sosiaalisesti rajoittuneet ammentaa aiheensa läheltä, tietotekniikasta ja nörttikulttuurista. Sillä on merkittävän suuri, uskollinen lukijakunta, joka sivuston mukaan on ”[...]varsin miespainotteista (90%) ja heitä yhdistää kiinnostus tietotekniikkaan, tieteisiin, Internetiin, sci-fiin, elokuvaan, viihde-elektronikkaan sekä tietysti tietokone- ja konsolipeleihin.” Tätä fanijoukkoa se myös on palvellut uskollisesti ja säännöllisesti, kokonaisuuden muuttuessa vuosi vuodelta pökerryttävämmäksi, misogynialla maustetuksi nörttivitsihelvetiksi. Kehotan tarkastamaan vuoden 2007 joulukuun 1. päivän stripin ja etenkin sitä seuraavat kommentit: tähän pikkutuhmien vitkien ja popkulttuurisilmäniskujen ja sitä seuraavaan yleisön kannustuksen syvyyteen tuijottaessaan tuntee sisuskaluissaan pyörryttävää nörttivertigoa. Myönnän, että olen

©Milla Paloniemi

Siili teki ennennäkemättömän pohjatyön netissä ennen kirjamuotoon siirtymistään.

Oma(sarja)kuva kiehtoo

Vuonna 2006 alkanut sarjisblogien trendi on vienyt suomalaista nettisarjakuvaa pois strippisarjakuvan muotista. Trendin juuret voi jäljittää Ville Rannan nettisivujen luonnoskirjaan, johon Ranta skannasi luonnosvihkonsa päiväkirjamerkintöjä muun muassa matkoiltaan jo vuonna 2003. Rannan kautta jäljet vievät syytöstehtaalte Limingan taidekouluun, jossa Rantakin on opettanut. Liminka on jo vuosia kouluttanut nuoria sarjakuvantekijöitä sekä "ajattelemaan piirtämällä" - piirtämään välittömiä hahmotelmia liikaa luonnos-

lukemattoman monesta englanninkielisestä tuttuja arkkityyppejä ja kliseitä. Sarja ansaitsee kuitenkin tulla nostetuksi merkittävän suosittuna suomalaisen nettisarjakuvan edelläkävijänä - vaikka se ei olekaan erityisen hyvä. Lisäksi sen alkupään stripit ovat kiinnostava dokumentti Suomen omasta 2000-luvun alun dot-com-buumista.

Suomalaisen sarjakuvakentän yhteisöllisyys otti aimo harppauksen eteenpäin vuonna 2003, kun Juha Kouvalaisen ideoima ja toteuttama Kvaak.fi -sarjakuvaportaali avasi ovensa. Ja sisään he tulivat: Tex Willer -keräilijät, Aku Ankka -fanit, supersankariharrastajat; väsyneet, köyhät, kodittomat ja myrskyn riepottelemat. Kvaakin nopeasti kasvanut suosio todisti, että sarjakuvan nettiyhteisölle oli todellinen kysyntä. Kvaak.fi:n suosituin ominaisuus on kaikille avoin keskustelufoorumi ja kuten Internetin keskustelufoorumit yleensä, se harvemmin esittää käyttäjiään yhtä terävinä kuin todellisuudessa ovat. Siltikin Kvaak.fi:n elävöittävää vaikutusta suomalaisen nettisarjakuvaan ja sarjakuvan kenttään yleensä ei voi aliarvioida: se on sekä netin tärkein foorumi sarjakuvautisten välittämiseen että aloittelevien ja kokeneiden tekijöiden kohtauspaikka, jossa tieto ja taito välittyvät virallisesti. Sivuston viimeisin uudistus on kuvagalleria, johon käyttäjät voivat lisätä omia sarjakuviaan ja kuvitusnäytteitään eräänlaiseksi nettiportfolioksi.

Milla Paloniemen Kiroileva Siili on suomalaisen nettisarjakuvan ensimmäinen - ja edelleen ainoa - todellinen kaupallinen menestys. Edelleen Mitä Suomi lukee -listojen kärjessä roikkuvien strippisarjakuvakokoelmien juuret ovat Internetissä. Kiroileva Siili on malliesimerkki netin viraalimarkkinoinnista, joskin enimmäkseen tahattomasta sellaisesta. Kun Siili ilmestyi luettavaksi suosittuun IRC-galleria-

nettiyhteisön sivuille "Päivän kuvana", alkoivat linkit kiertää foorumeilla ja sähköposteissa. Pian Siili oli ladattavissa kännykän taustakuviksi ja Kiroilevasiili.fi -sivuston rekisteröityjen kävijöiden määrä ylitti kymmenentuhannen. Vuonna 2007 ilmestyneet Siialbumit myyvät viisinumeroisia lukuja ja Paloniemestä itsestään on tullut jonkinasteinen julkkis. Kiroileva Siili on kotonaan nettiympäristössä: se on hauska, se on yleistettävä, siinä yksinkertainen idea, jonka voi ymmärtää sekunneissa ja se on helppo välittää eteenpäin. "Katso tätä! Se on siili. Se kiroilee. Se on hauskaa. Katso tätä!" Ja niin edelleen, kymmeniä ellei satoja tuhansia kertoja.

telematta ja suoraan tussilla - sekä kirjaamaan luonnosvihkoihinsa sarjakuvamuotoisia merkintöjä. Myöhemmin Limingassa on aloitettu opettamaan myös nettisarjakuvan luomista. Sarjisblogi-ilmio ei ole toki outo ulkomailakaan: esimerkiksi Angoulêmen kisassa menestyi vuonna 2006 Lewis Trondheimin salanimellä piirtämä "Le Blog", joka oli koostettu samannimisestä nettisarjispäiväkirjasta. Trondheim on sittemmin jatkanut bloggaamista omassa nimissään.

Lewis Trondheim on kiistänyt olevansa Le Blog de Franticon tekijä, vaikka toista yleisesti puhutaan.

Suomessa seuraava looginen askel oli skannata luonnosvihkot ja laittaa ne näytteille nettiin. Reetta Laitisen Päiväkuvitelmia-sarjakuvapäiväkirja - tai "sarjakuvablogi", muoto, johon samantyyppisiä sivuja kuvaava termi sittemmin vakiintui - aloitti elokuussa 2006. Laitinen kirjasi sivuilleen sarjakuvamuodossa säännöllisesti arkisia havaintoja, mietteitä ja kokemuksia. Aiemmin aloittanut Mari Ahokoivun Mari seikkailee -nettiluonnosvihko muuttui samoihin aikoihin sarjakuvablogiksi. Vaikka Ranta olikin kenties ensimmäinen, Laitinen ja Ahokoivu osittain tahattomasti asettivat esimerkin tuleville sarjiblogaajille. Tätä kirjoitettaessa suomenkielisten sarjiblogien määrä lähentelee sataa ja suurinta osaa niistä yhdistää omaelämäkerrallisuus, päiväkirjamaisuus ja piirroksen luonnosmaisuus.

Vaikka omaelämäkerrallinen sarjakuva on klisee siinä missä tietokoneaiheiset vitsistripitkin, ovat sarjiblogit virkistävä isku vasten fakkiintuneen nettisarjakuvan kasvoja. Sarjiblogi on yhdistelmä luonnosvihkoa ja päiväkirjaa ja ne tuovat

tekijän itsensä lähelle lukijaa aivan eri tavalla kuin kliiniset huumorisarjakuvat koskaan voivat. Samalla sarjiblogi on rehellinen: vaikka sivuilla olisikin selkeitä harjoitelmia ei lukijaa pyydetäkään suhtautumaan lopputulokseen valmiina tuotteena. Sisältö lähtee tekijästä ja päättyy tekijään, ja vaikka yleisö voikin osallistua prosessiin erilaisten yhteisöllisten kanavien kautta, sarjiblogi on tekijänsä kuva, ei alinta yhteistä nimittäjää takaa ajava viihdeteos.

Kuvallista vuodatusta

Suomalaisten sarjiblogien alustaksi on vakiintunut ilmainen, kotimainen Vuodatus.net -blogipalvelu, jonka ilmeisin etu sarjakuvablogaajalle on mahdollisuus niiden kokoa tai pakottaa ne linkkikuvan taakse, kuten suositut Wordpress.com ja Blogger.com tekevät. Tämä saattaa tuntua triviaalilta edulta, mutta yksikin hiirennäppin painallus vähentää suoraan sivuston

käytettävyyttä. Ja käytettävyyttä ei sovi aliarvioida: keskimääräisen netinkäyttäjän huomiokyky on alhaisempi kuin pihlajanmarjoista päihtyneellä oravalla ja jokainen ylimääräinen plug-in-asennus, klikkaus ja silmän liike karkoittaa lukijoita sivulta. Vuodatus.net on pätevä kompromissi, vaikkei missään nimessä täydellinen: esimerkiksi tätä kirjoitettaessa sivuston hakutoiminto, jolla blogeja voi etsiä kategorioittain on poissa käytöstä.

Nettisarjakuva on monin tavoin ottamassa perinteisesti pienlehdille varattua tehtävää suomalaisessa sarjakuvakentässä. Nettisarjakuvaan ei lähtökohtaisesti liity kustannuksia, sen sisältöön ei puutu toimittaja tai julkaisija, sen ympäriltä on mahdollista verkostoitua muiden tekijöiden ja lukijoiden kanssa, niitä voi tehdä kuka tahansa ja toisin kuin pienlehti, se voi potentiaalisesti saavuttaa tuhansien päivittäisten lukijoiden yleisön.

Fyysinen esine - lehti, kirja - on silti sarjakuvan olennaisin formaatti ja ennen kuin keksitään aivoihin työnnettävä USB-liitäntä joka saa nettisarjakuvan lukijan uskomaan, että pitelee käsissään paperista sarjakuvakirjaa, ei digitaalinen sarjakuva tule syrjäyttämään fyysistä. Nettisarjakuvalla on kuitenkin kiistaton roolinsa sarjakuvan vaihtoehtoisena levityskanavana, välittömien sarjiblogien kotina ja aloittelevien tekijöiden areenana. On riemu huomata, että Suomessa, vuosien odottelun jälkeen, nettisarjakuva on lopulta löytänyt paikkansa.

Linkkejä:

Kvaak.fi

vuodatus.net

Ville Ranta: villeranta.com

Mari Ahokoivu: ahokoivu.vuodatus.net

Reetta Laitinen: grezen.vuodatus.net

Milla Paloniemi: norpatti.vuodatus.net

Sosiaalisesti rajoittuneet: sosiaalisestirajoittuneet.biz

kirjailija

Nimi
Greem
1 EMO, 1
Kaveus
Kuvit päivitteli. Toivottaa ja
lupausta minuaalisen vähen.

arkisto

2008

Maailmaa
Terveisiä
Terveisiä

2007

Joulukuun
Marraskuun
Lokakuun
Syyskuun

Päiväkuvitelmia

Siihen aikaan kun isä kondomin osti
24.01.2008 - 0000

Muita sarjakuvablogiä

Käy nähtä kaim!

Aloitusmuut
Ankkaalasti
Anni sarjakuvablogi
Dorian Parkki
Edelleen
En vaan osaa!
Hannuho
Istuvien hylin menne
Iltakuusamatit
Joni sarjakuvaa
Kalle Laita
Kerätyksiä
Mari seikkailee
Mielikuvitus antaa pohin
rajoille
Mikään, Et, Ota, Niin, Myös
Terveisiä kaverille ja hulle
Pätkä it block!
Robert Rabbit
Sarjakuvablogiä
Sitten siltä - Sitten sarjiblogiä
Toni, Toini vuodatus
Ville Rantaan blogi